

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

אלול

(חלק יט — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ראה, שר"ח אלול, כד-ל מנחם-אב, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

אלול

(תואר) שבת מברכים אלול נאמרו בחג הפסח, מובן שישנה שייכות פנימית בין שני הזמנים.

ולכאורה אינו מובן כלל: הלא שני הזמנים ד[שבת מברכים] אלול ופסח אינם רק שונים האחד מזולתו בתוכנם ובענינם, אלא הם אף הפכיים זה מזה:³ ענינו של פסח הוא המשכה ממעלה למטה – תחילה „דודי לי” ואחר כך „ואני לו”⁴, וכידוע שהגאולה דיציאת מצרים לא היתה מצד עבודתם של בני ישראל (שהרי אדרבה:⁵ קודם יציאת מצרים היו במצב ד„הללו עובדי עבודה זרה והללו וכו”⁶), אלא בדרך אתערותא דלעילא⁷ שעוררה את

א. באחת משיחות חג הפסח: מתאר כ”ק מו”ח אדמו”ר את המצב הרוחני ששרר בשבת מברכים אלול בליובאוויטש – „עיר הבירה” של אדמו”ר חב”ד במשך שנים רבות.² ואלו דבריו:

„בשבת מברכים אלול בליובאוויטש, הגם שעדיין ה’ זה יום בהיר שבו זרחה השמש, הרי שהאוויר כבר התחלף, ריחו של אלול החל כבר להיות מורגש, כבר נשבה רוח של תשובה”.

כל דברי רבותינו נשיאנו מדויקים הם לכל פרטיהם. ומובן, שארבעת התארים הנזכרים בשיחה זו בנוגע לשבת מברכים אלול – (א) אור השמש הבהיר, (ב) חילוף האויר, (ג) הרגשת ה„ריח” של אלול, וכן (ד) „רוח” התשובה שנשבה – אינם מליצות בעלמא, אלא הם ארבעה ענינים המבטאים את התוכן הפנימי של שבת מברכים אלול.

יתירה מזו: דברי רבותינו נשיאנו מדויקים הם לא רק בתוכנם, אלא גם בזמן אמירתם, היינו, שכל ענין נאמר בזמן המתאים והשייך אליו (אע”פ שהשפעה מזה נמשכת בהכרח גם אחר כך, וכמבואר בכמה מקומות). וכיון שדברי כ”ק מו”ח אדמו”ר אודות

(1) תרצ”ד (לקו”ד ח”א קטו, ב).

(2) ראה לקו”ד שם בהערה שבשולי הגליון. וראה ספר הזכרונות ח”א ע’ 55 [ובהוספות שם ע’ 342] שייכותה של חסידות חב”ד ל„ליובאוויטש”.

(3) ראה גם ס”ה תש”ג ע’ 177.

(4) לשון הכתוב שה”ש ב, טז. וקאי על יצי”מ (ד”ה דודי לי תרכ”ז בתחלתו. וש”נ).

(5) דלא רק אשר הגילוי שנמשך ביצי”מ – בחי’ „בכבודו ובעצמו” – אינו שייך שיומשך ע”י עבודה, כי עבודת הנבראים אינה מגיעה לבחינה זו, הנה נוסף לזה, לא ה’ אז אצלם עבודה, כי „הללו כו”.

(6) מדרש תהלים – באבער – טו, ה. יל”ר בשלח יד, כו. זח”ב קע, ב.

(7) ומה שאמרו רז”ל (מכילתא שמות יד, לא) בשכר האמונה נגאלו אבותינו ממצרים, הרי האמונה ירושה היא לנו מאבותינו (וראה תניא פל”ד (מב, ריש ע”ב): בירושה כו’ שלא עמל בו). וגם ענין דם מילה ודם פסח שבזכותם נגאלו (פרד”א פכ”ט. מכילתא שמות יב, ו. הובא ברש”י שם), ענינם הוא המשכת וגילוי האמונה בענין של פועל (ראה לקו”ש ח”ג ע’ 868). משא”כ עבודת התשובה – נקודה התיכונית דחודש אלול – היא עבודה שמצד המטה עצמו (ולא

מלמעלה; ולאחרי זה באה העבודה ד, אני לדודי¹³.

ומובן, שהאתערותא דלעילא הנמשכת לאחרי וע"י האתערותא דלתתא, נעלית היא בהרבה מן האתערותא דלעילא כהקדמה לעבודה¹⁴ — דכיון שאתערותא דלעילא זו הקודמת באה בדרך חסד חנם, ממילא הרי היא המשכה רק מחיצוניות האור, משא"כ המשכת האתערותא דלעילא שע"י העבודה, הנה מאחר ש, למעשה ידיך תכסוף¹⁵, הרי היא ממילא — התעוררות מפנימיות האור; ויחד עם זה מובן

(13) וגם התקיעה בשופר שבחודש אלול הו"ע אתעדל"ע. שהרי ענינה הוא כמ"ש (עמוס ג, ו) אם יתקע שופר בעיר כו' (טור או"ח ריש סי' תקפא. וראה אוה"ת ענין תק"ש בר"ח אלול (נצבים ע' א"רפ)), די"ל אשר פירוש, "תקע" הוא שהתקיעה באה מלמעלה (ולא שהעם תוקעין). ורק אשר המשכת התקיעה שמלמעלה היא ע"י התקיעות שאנו תוקעין. וראה לקו"ד שם (קטז, א) שתקיעה הראשונה דחודש אלול היא ההודעה על פתיחת שערי הרחמים דחודש אלול, ופתיחת שערי הרחמים הרי היא המשכה מלמעלה.

(14) באתעדל"ע הנמשכת אחרי קדימת האתעדל"ת — ב' מדריגות: א) המתעוררת ע"י האתעדל"ת. וגם בבחינה זו יש מעלה על האתעדל"ע שקודם האתעדל"ת, כי היא בחי' פנימית (אלא שפנימיות זו היא מבחי' תחתונה, אשר האתעדל"ת מגיעה לשם). ב) הנמשכת מצד עצמה לאח"ז (שאינה שורה ומתגלה אלא כשיש שלימות במעשה התחתונים). ובחינה זו היא בחי' פנימיות של בחי' עליונה, אשר אין אתעדל"ת מגעת לשם (ראה בכ"ז לקו"ת שה"ש כד, א"ב). וי"ל אשר בחי' האור הנמשך ע"י העבודה דאלול — עבודת התשובה, היא כמו בחי' הב' הנ"ל. וכמובן מהמבואר להלן סעיף ד' בענין ההמשכה שע"י תשובה.

(15) איוב יד, טו.

האתערותא דלתתא אצל בני ישראל; ואילו חודש אלול הוא זמן העבודה באופן של מלמטה למעלה — תחילה אני לדודי (אתערותא דלתתא) ואחר כך (האתערותא דלעילא) ודודי ל¹⁶ (ראשי תיבות אלול¹⁷). וצריך להבין: מה מקום יש לבאר בזמן הפסח את הענין (דשבת מברכים) אלול?

ב. וביאור הענין: ידוע (כמאמר רז"ל¹⁸ על הפסוק¹⁹ "מי הקדמני ואשלם"), שאפילו מה שאדם מישראל משיג ע"י עבודתו, הרי זה גם כן ע"י הכח שנותנים לו על זה מלמעלה. ולאחרי האתערותא דלעילא, יכול הוא לעבוד עבודתו בדרך אתערותא דלתתא. וכמו שמבאר רבינו הזקן¹², שאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים, ומביא על כך משל ממלך שנמצא בשדה, שאז רשאי כל הרוצה לצאת לשם ולקבל את פני המלך וכו'. והיינו, שאף שבחודש אלול סדר העבודה הוא מלמטה למעלה, באופן דאתערותא דלתתא, מכל מקום, הרי זה גופא דורש את התגלות י"ג מדות הרחמים ונתינת רשות (וכח)

המשכת העינים הבאים מלמעלה). ולהעיר מזכ"ב ג, סע"ב. פרדרא"ס פ"ח. ועוד.

(8) לשון הכתוב שה"ש ו, ג.

(9) אבודרהם סדר תפלת ר"ה (בשם הדרשנים). פ"ח שער ר"ה פ"א. שער הפסוקים להארז"ל עה"פ.

(10) ויק"ר פכ"ז, ב. וממ"ש מובן, אשר הצורך לנתינת הכח שמלמעלה אינו רק מצד המניעות של היצה"ר (כמרז"ל (קדושין ל, ב) אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו), אלא גם בשביל קיום המצות עצמם.

(11) איוב מא, ג.

(12) לקו"ת ראה לב, א. — וראה (בהבא לקמן)

גם לקו"ש חכ"ט ע' 162 ואילך.

שהכח שיש באתערותא דלתתא לעורר את האתערותא דלעילא¹⁶ מקורו באתערותא דלעילא הקודמת¹⁷.

והגם שנתינת הכח לעבודה ד"אני לדודי" היא התגלות י"ג מדות הרחמים שבחודש אלול, הנה מאחר שלכל דבר זמנו הקבוע לו (שהוא תחילתו ועיקרו), והזמן דהמשכת האתערותא דלעילא בכלל הוא בפסח, כנ"ל (משא"כ אלול, שמצד עצמו הוא זמן העבודה מלמטה למעלה כנ"ל) – כן הוא גם בנוגע לאתערותא דלעילא באלול, ששורש המשכתה הוא בפסח. והיינו שפסח הוא הזמן דאתערותא דלעילא

באופן כללי, ומזה באות אחר כך ההמשכות הפרטיות בכל ענין בזמנו הקבוע¹⁸ – ובכללן גם ההמשכה די"ג מדות הרחמים בחודש אלול.

ולכן אמירת השיחה¹⁹ אודות שבת מברכים אלול (והרי בשבת מברכים נמשכים, באופן כללי, כל עניני החודש כולו²⁰, ובכללם גם המשכת י"ג מדות הרחמים) היתה בחג הפסח.

ג. עפ"ז מובנים ארבעת הענינים שנאמרו (בשיחה הנ"ל) בתיאור שבת מברכים אלול, שבכללות נחלקים הם לשני סוגים: הארת ובהירות זיו השמש – בחלק הראשון (הגם שעדיין²¹ ה' זה יום בהיר שבו זרחה השמש); חילוף האויר, הרגשת ה"ריח" של אלול ו"רוח התשובה" אשר "נשבה" – בחלק השני –

כי אור זיו השמש נמשך מלמעלה, ומשמעות הדבר בפנימיות הענינים היא ההמשכה וההארה מ"שמש הוי" (הנמשכת בחודש אלול כפרט מן המשכה הכללית בחודש ניסן, כנ"ל); וג' הענינים האחרים מבטאים את התעוררות הנבראים למטה המושפעת מן המשכה וההארה ד"שמש הוי".

ד. בנוגע להתעוררות הנבראים (הבאה ע"י ההמשכה מלמעלה) אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר ב' ענינים²²: א) "ריחו של אלול החל כבר להיות מורגש". ב) "כבר נשבה רוח של תשובה".

וביאור השייכות ד"ריח" ו"רוח" לאלול ולענין התשובה:

"עיקר התשובה הוא כמ"ש²³ והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"²⁴ – היינו שעיקר ענין התשובה הוא

16) ראה ד"ה אדון עולם תש"ג פ"ו (וראה גם לקו"ת שמע"צ פג, ב ואילך), אשר כללות הענין מה שבאתעדל"ת אתעדל"ע (גם בחי' הא' שבהערה 14) הוא רק לפי שכן עלה ברצונו ית'.
17) לקו"ת שה"ש שם.

18) וזהו מה שפסח הוא ראש השנה לרגלים (ראה ר"ה ד, א), כי הראש כולל בו כללות החיות שבגוף וממנו נמשך חיות פרטי לכל אבר השייך אליו (ראה עטרת ראש בתחלתו).

19) ההמשכה מלמעלה ע"י נשיא הדור.
20) כי ראש חודש כולל כל ימי החודש (שלא כן נקרא ראש חודש), ובשבת מברכים מתברך הוא בתור ר"ח (נוסף על אשר השבת, מיני מתברכין כולהו יומין).

21) דיוק תיבת "נאך", כי כללות חדשי הקיץ ענינם הוא המשכה מלמעלה, המתחלת בחודש ניסן.

22) ולהעיר מל"ת להאריז"ל פ' וירא (ד"ה ענין הו' כוכבי לכת). הערה בסה"מ ש"ת ע' 28.

23) וענין חילוף האויר הוא הקדמה לשני ענינים אלו, כדלהלן סעיף ה'.

24) קהלת יב, ז.

25) לקו"ת האיזנו עא, ג.

עוד יותר, יותר מזה – השתיה, והנחויך מכולם – אויר לנשימה³⁰ (שהיא הכרחיות תמידית, כי בלא אויר אי אפשר להתקיים אפילו למשך זמן קצר³¹).

וכיון שצורך האדם באויר הוא גדול כ"כ, והוא נושם (על דרך הרגיל) אויר בתמידות, הרי מובן, שתוכן ענין האויר והתועלת שבו הם דבר המורגש ע"י כל אדם תמיד.

וזו הכוונה ב"אויר" הנזכר בשיחה זו: כיון שה"ריח" של אלול ורוח התשובה מורגשים כבר בחילוף ה"אויר" (של חודש אלול), הרי זה מורה שקיומם אז הוא ("אויר") באופן שאינו דורש טירחא³², ושהם שייכים ונחוצים לכל אחד³³, ומחיים כל אחד – כל נשמה – בכל נשימה, כמאמר רז"ל על הפסוק³⁴: כל הנשמה הנשמה תהלל י"ה הללוי.

(משיחת ש"פ ראה ש"מ אלול תשכ"ז)

ההתרוממות עד לבחי' "רוח" (שמשמעותה בעניננו היא דרגא שלמעלה²⁵ מ"אור")²⁶, שאז נפעל הענין ד"תשוב אל אלקים וגו'". וזאת רמז כ"ק מו"ח אדמו"ר בתיבת "רוח של תשובה", לפי שעיקר התשובה (אלול) הוא בחי' "רוח".

ובזה מובנת גם השייכות של "ריח" לאלול: עיקר העבודה ד"אני לדודי" באלול היא עבודת התשובה, שע"ז זוכים ל"רוחו של משיח"²⁷, ותוכן ומהות הגילוי דמשיח הוא בבחי' ריח, כמ"ש "והריחו ביראת הוי' וגו'"²⁸ – ופירשו חז"ל²⁹ שיבחן דוקא בענין "מורח ודאין".

ה. כהקדמה לב' ענינים אלו – "רוח" של תשובה ובחי' "ריח" של אלול (ע"י תשובה) – אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחתו: "האויר כבר התחלף" – והרמז בזה:

בצרכי החיים של האדם ישנם כמה סוגים: בית לגור בו, בגד ללבוש, לחם לאכול, מים לשתות ואויר לנשימה, שכל אחד מהם נחוץ מחברו: בגדים נחוצים יותר מבית, אוכל – נחוץ

(25) וגם מזה מובן, אשר ע"י עבודת התשובה דאלול נמשכת בחי' נעלית יותר מהאתעדל"ע שקדמה לה. כי האתעדל"ע שקדמה לה הו"ע "א" ונשיינענדיגער טאָג" כנ"ל, בחי' אור.

(26) לקו"ת שם עב, א.

(27) בר' ספ"ב, הובא בלקו"ת שם.

(28) ישע"י יא, ג.

(29) סנהדרין צג, ב.

(30) ד"ה מים רבים תרל"ו פ"א.

(31) ראה נ"ב שו"ע אה"ע סי' יז סל"ב, שו"ת צ"צ אה"ע סי' סח"ע, מקומות שציין בשד"ח כללים מערכת כ' כלל קח – שיעור שעה קלה זו כמה היא.

(32) ראה ד"ה מים רבים שם, שהאויר להיותו נחוץ מאד, הוא מצוי תמיד ובלי שום מחיר כלל.

(33) להעיר ג"כ מהביאור בענין "אויר" – אור י" (ראה ס' הערכים חב"ד ח"ב בערכו ס"ח, וש"נ).

(34) תהלים קג, ו. בר' פי"ד, ט.

